

Świadomość europejska a totalitaryzm

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 2 kwietnia 2009 r. w sprawie świadomości europejskiej i totalitaryzmu

Parlament Europejski,

- uwzględniając Powszechną deklarację praw człowieka Narodów Zjednoczonych,
- uwzględniając rezolucję Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych nr 260 (III) A z dnia 9 grudnia 1948 r. w sprawie ludobójstwa,
- uwzględniając art. 6 oraz art. 7 Traktatu o Unii Europejskiej,
- uwzględniając Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej,
- uwzględniając decyzję ramową Rady 2008/913/WSiSW z dnia 28 listopada 2008 r. w sprawie zwalczania pewnych form i przejawów rasizmu i ksenofobii za pomocą środków prawnokarnych¹,
- uwzględniając rezolucję nr 1481 Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy z dnia 25 stycznia 2006 r. w sprawie konieczności międzynarodowego potępienia zbrodni totalitarnych reżimów komunistycznych,
- uwzględniając swoją deklarację z dnia 23 września 2008 r. w sprawie ogłoszenia dnia 23 sierpnia Europejskim Dniem Pamięci Ofiar Stalinizmu i Nazizmu²,
- uwzględniając swoje liczne poprzednie rezolucje dotyczące demokracji i poszanowania podstawowych praw i wolności, w tym rezolucję z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sześćdziesiątej rocznicy zakończenia II Wojny Światowej 8 maja 1945 r.³, z dnia 23 października 2008 r. w hołdzie ofiarom Wielkiego Głodu na Ukrainie⁴ oraz z dnia 15 stycznia 2009 r. w sprawie Srebrenicy⁵,
- uwzględniając Komisje Prawdy i Sprawiedliwości ustanowione w różnych częściach świata, które pomogły ludziom żyjącym pod licznymi byłymi autorytarnymi i totalitarnymi reżimami przezwyciężyć różnice i osiągnąć pojednanie,
- uwzględniając oświadczenia Przewodniczącego Parlamentu oraz grup politycznych złożone w dniu 4 lipca 2006 r., w 70. rocznicę zamachu stanu generała Franco,
- uwzględniając art. 103 ust. 4 Regulaminu,

¹ Dz.U. L 328 z 6.12.2008, s. 55.

² Teksty przyjęte, P6_TA(2008)0439.

³ Dz.U. C 92 E z 20.4.2006, s. 392.

⁴ Teksty przyjęte, P6_TA(2008)0523.

⁵ Teksty przyjęte, P6_TA(2009)0028.

- A. mając na uwadze, że historycy zgadzają się, iż nie jest możliwa w pełni obiektywna interpretacja faktów historycznych i że nie istnieją obiektywne relacje historyczne; mając jednak na uwadze, że przy badaniu przeszłości zawodowi historycy korzystają z narzędzi naukowych i starają się być jak najbardziej bezstronni,
- B. mając na uwadze, że żaden organ polityczny czy partia polityczna nie mają monopolu na interpretowanie historii, oraz że takie organy i partie nie mogą twierdzić, że są obiektywne,
- C. mając na uwadze, że oficjalna polityczna interpretacja faktów historycznych nie powinna być narzucana w drodze większościowych decyzji podejmowanych w parlamentach; mając na uwadze, że parlamenty nie mogą stanowić prawa działającego wstecz,
- D. mając na uwadze, że jednym z podstawowych celów procesu integracji europejskiej jest zapewnienie poszanowania praw podstawowych i praworządności w przyszłości, a także mając na uwadze, że odpowiednie mechanizmy osiągnięcia tego celu zostały przewidziane w art. 6 i 7 Traktatu o Unii Europejskiej,
- E. mając na uwadze, że błędna interpretacja historii może podsycać politykę wykluczania i tym samym zachęcać do nienawiści i rasizmu,
- F. mając na uwadze, że należy podtrzymywać pamięć o tragicznych wydarzeniach w historii Europy, aby móc złożyć hołd ofiarom, skazać sprawców i stworzyć podwaliny pojednania opartego na prawdzie i pamięci,
- G. mając na uwadze, że w XX wieku w Europie miliony ofiar były deportowane, więzione, torturowane i mordowane przez totalitarne i autorytarne reżimy; mając jednak na uwadze, że należy uznać wyjątkowy charakter Holocaustu,
- H. mając na uwadze, że Europa Zachodnia doświadczyła głównie nazizmu, podczas gdy kraje Europy Środkowej i Wschodniej zostały doświadczone zarówno przez komunizm jak i nazizm; mając na uwadze, że należy propagować zrozumienie dla tych krajów, których dziedzictwo obejmuje podwójną dyktaturę,
- I. mając na uwadze, że integracja europejska od samego początku stanowiła odpowiedź na cierpienia zadane w wyniku dwóch wojen światowych oraz nazistowskiej tyranii, która doprowadziła do holocaustu, oraz na rozprzestrzenianie się totalitarnych i niedemokratycznych reżimów komunistycznych w Europie Środkowej i Wschodniej, a także była sposobem przezwyciężenia głębokich podziałów i wrogości w Europie za pomocą współpracy i integracji oraz sposobem na zakończenie wojny i zapewnienie demokracji w Europie,
- J. mając na uwadze, że proces integracji europejskiej okazał się sukcesem i obecnie doprowadził do powstania Unii Europejskiej obejmującej też kraje Europy Środkowej i Wschodniej, w których od końca drugiej wojny światowej do początku lat 90-tych panował ustrój komunistyczny, a także mając na uwadze, że wcześniejsze przystąpienie do Wspólnoty przez Grecję, Hiszpanię i Portugalię, narażonych na długotrwałe cierpienia przez reżimy nazistowskie, pomogło umocnić demokrację na południu Europy,
- K. mając na uwadze, że Europa nie będzie zjednoczona, jeżeli nie potrafi wypracować wspólnego poglądu na temat swojej historii, nie uzna nazizmu, stalinizmu i faszystów oraz rządów komunistycznych za wspólne dziedzictwo i nie przeprowadzi uczciwej i gruntownej

debaty na temat zbrodni popełnionych przez te reżimy w minionym stuleciu,

- L. mając na uwadze, że w 2009 r. zjednoczona Europa będzie obchodzić 20. rocznicę upadku komunistycznej dyktatury w Europie Środkowej i Wschodniej oraz upadku muru berlińskiego, co powinno stać się okazją do zwiększenia świadomości na temat przeszłości, jak również uznania roli demokratycznych inicjatyw obywatelskich, i zachętą do wzmocnienia poczucia wspólnoty i spójności,
- M. mając na uwadze, że należy również pamiętać o tych, którzy aktywnie przeciwstawiali się totalitarnym rządóm i powinni mieć swoje miejsce w świadomości Europejczyków jako bohaterowie epoki totalitaryzmu ze względu na ich zaangażowanie, wierność ideałóm, honor i odwagę,
- N. mając na uwadze, że z perspektywy ofiar nie jest istotne, który reżim pozbawił je wolności lub poddawał torturom czy mordował z jakiegokolwiek powodu,
 - 1. wyraża szacunek dla wszystkich ofiar systemów totalitarnych i niedemokratycznych w Europie i składa hołd wszystkim, którzy walczyli przeciwko tyranii i uciskowi;
 - 2. ponawia swoje oddanie idei pokojowej i dobrze prosperującej Europy stworzonej w oparciu o wartości takie jak poszanowanie ludzkiej godności, wolność, demokracja, równość, rządy prawa i przestrzeganie praw człowieka;
 - 3. podkreśla znaczenie pielęgnowania pamięci o przeszłych wydarzeniach, ponieważ bez prawdy i pamięci nie można doprowadzić do pojednania; ponownie potwierdza swój wspólny sprzeciw wobec wszystkich rządów totalitarnych, niezależnie od ich podstaw ideologicznych;
 - 4. przypomina, że ostatnie zbrodnie przeciwko ludzkości i akty ludobójstwa miały wciąż miejsce w Europie jeszcze w lipcu 1995 r. oraz że potrzebna jest nieustanna czujność w walce z niedemokratycznymi, ksenofobicznymi, autorytarnymi i totalitarnymi postawami i tendencjami;
 - 5. podkreśla, że w celu podniesienia europejskiego poziomu świadomości zbrodni popełnionych w systemach totalitarnych i niedemokratycznych należy wspierać proces dokumentowania i zbierania świadectw burzliwej przeszłości Europy, jako że bez pamięci pojednanie nie jest możliwe;
 - 6. wyraża ubolewanie, że 20 lat po upadku dyktatur komunistycznych w Europie Środkowej i Wschodniej w niektórych państwach członkowskich wciąż niesłusznie ograniczony jest dostęp do dokumentów istotnych dla poszczególnych osób lub potrzebnych do badań naukowych; wzywa, by we wszystkich państwach członkowskich faktycznie dążyć do otwarcia archiwów, w tym archiwów byłych wewnętrznych służb bezpieczeństwa, tajnej policji i agencji wywiadowczych, choć konieczne jest podjęcie kroków zapobiegających nadużyciom i wykorzystywaniu do celów politycznych;
 - 7. stanowczo i jednoznacznie potępia wszelkie zbrodnie przeciwko ludzkości i nagminne łamanie praw człowieka dokonywane przez wszystkie reżimy totalitarne i autorytarne; składa ofiarom tych zbrodni i członkom ich rodzin wyrazy współczucia za doznane cierpienia, które rozumie i uznaje;

8. oświadcza, że oparty na pokoju i pojednaniu model integracji europejskiej został dobrowolnie wybrany przez narody Europy z myślą o wspólnej przyszłości oraz że na Unii Europejskiej spoczywa szczególna odpowiedzialność za szerzenie i obronę demokracji, poszanowania praw człowieka i rządów prawa, zarówno w Unii Europejskiej, jak i poza jej terenem;
9. wzywa Komisję i państwa członkowskie do czynienia dalszych wysiłków na rzecz wsparcia nauczania historii europejskiej, a także podkreślenia historycznego osiągnięcia, jakim jest integracja europejska, oraz ogromnego kontrastu między tragiczną przeszłością a pokojowym i demokratycznym porządkiem społecznym w dzisiejszej Unii Europejskiej;
10. uważa, że europejską integrację wzmocni właściwe pielęgnowanie pamięci historycznej, kompleksowa ponowna ocena europejskiej historii oraz ogólnoeuropejskie uznanie wszystkich historycznych aspektów nowoczesnej Europy;
11. w związku z tym wzywa Radę i Komisję do wspierania i obrony działalności organizacji pozarządowych, takich jak stowarzyszenie „Memoriał” działające w Federacji Rosyjskiej, które aktywnie angażują się w badanie i gromadzenie dokumentów dotyczących zbrodni popełnionych w okresie stalinizmu;
12. ponawia nieustające wsparcie na rzecz wzmocnionego międzynarodowego systemu sprawiedliwości;
13. wzywa do utworzenia Platformy europejskiej pamięci i sumienia, która zapewniłaby wsparcie dla tworzenia sieci i współpracy między krajowymi instytutami badawczymi specjalizującymi się w dziedzinie historii totalitaryzmu oraz dla stworzenia ogólnoeuropejskiego centrum/pomnika dokumentacji dla ofiar wszystkich reżimów totalitarnych;
14. wzywa do wzmocnienia istniejących odpowiednich instrumentów finansowych w celu zapewnienia wsparcia dla profesjonalnych badań historycznych dotyczących przedstawionych wyżej zagadnień;
15. wzywa do ustanowienia 23 sierpnia ogólnoeuropejskim dniem pamięci ofiar wszystkich reżimów totalitarnych i autorytarnych oraz czczenia ich pamięci w godny i bezstronny sposób;
16. wyraża przekonanie, że ostatecznym celem ujawniania i oceny zbrodni popełnionych przez komunistyczne reżimy totalitarne jest pojednanie, które można osiągnąć dzięki przyznaniu się do odpowiedzialności, prosząc o przebaczenie i wspierając odnowę moralną;
17. zobowiązuje przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji, parlamentom państw członkowskich, rządów i parlamentom krajów kandydujących, rządów i parlamentom krajów stowarzyszonych z Unią Europejską oraz rządów i parlamentom członków Rady Europy.